

Kestävyys ja talous – Maailman taloushistoriallinen konferenssi

1200 konferenssivierasta täytti Lundin keskiaikaisen kaupungin ennen yliopiston lukuvuoden alkua, kun Maailman taloushistorian kongressi (World Economic History Congress, wehc2025.com) käynnistyi heinäkuun viimeisellä viikolla. Vaikka suomalaiseen kesälomarytmiin tottuneelle heinäkuinen konferenssi oli hieman ikävään aikaan, kaupungin infrastruktuurin näkökulmasta valinta oli välttämätön. 130 000 asukkaasta 30 000 on opiskelijoita, joten konferenssivieraat pääsivät täyttämään tyhjät käytävät, kadut ja ravintolat. Tästä huolimatta yliopistotilat paukkuivat saumoistaan. Konferenssi näkyikin katukuvassa paitsi konferenssivieraiden virtana myös kaupungin aktiivisena mainoskampanjana, jossa kaupunkilaisia kehoitettiin osallistumaan konferenssin yhteydessä järjestettäviin julkisiin luentoihin. Lundin kunnan edustajan puhe konferenssissa vahvisti tätä konferenssin ja kaupungin välistä yhteyttä. Kaupungin ja konferenssin välinen tiivis yhteys oli ilahduttava ilmiö, jonka soisin näkyvän myös Suomessa järjestettävissä konferensseissa.

Konferenssin tämän vuoden teemana oli kestävyys, mikä näkyi vahvasti ohjelman sisällössä. Konferenssiohjelma paljastaa 66 osumaa hakusanalle kestävyys, vaikka kaikki paneelit eivät toteuttaneetkaan kestävyysteemaa yhtä tarkasti. Tämä on nähdäkseni lieveilmiö sille, että myös akateemisessa maailmassa kestävyys muuttuu helposti rahoittajille suunnatuksi iskusanaksi. Kokonaisuutena otsikot kuitenkin vastasivat sisältöä riittävässä määrin, jotta paneelien valinta oli mielekästä. Sessiot, joihin osallistuin, olivat pääasiassa kovatasoisia ja kunnianhimoisia. Valitsin erityisesti sessioita, jossa olisi mahdollista kuulla talouskasvun ja kestävä kehityksen välisistä yhteyksistä, enkä saanut pettyä.

Ympäristökysymykset ovat minulle samalla tavalla läheisiä kuin suurimmalle osalle aikamme ihmisistä: arkisesti mielessä ja poliittisen ajattelun itsestään selvä osa. Mutta aihe ei ole oman tutkimukseni keskiössä enkä voimillään tavalla sanoa olevani kestävyystutkija. Siksi konferenssi toimi minulle myös yleissivistävänä kokemuksena, jossa saatoin päivittää ja syventää omaa

ymmärrystäni monitahoisesta ympäristökriisistä ja siihen liittyvän tutkimuksen uusimmista tuulista. Liki kaikissa sessioissa sekä ohjelman ulkopuolisissa keskusteluissa teema oli mukana vähintään tausta-ajatuksena – voiko taloudesta tai taloushistoriasta ylipäänsä puhua huomioimatta aikamme suurinta haastetta? Olin ilahtunut, että tieteellisesti perusteellinen asiantilojen neutraali tarkastelu yhdistyi monessa esitelmässä siihen, kuinka luonnonvarojen ja energian tehokkaampi käyttö vaatii myös poliittisesti vaikeita päätöksiä. Näkemykseni mukaan konferenssi onnistui tasapainottelemaan erinomaisesti tieteellisen tarkkuuden ja merkityksellisen vaikuttavuuden välimaastossa.

Jouduin myös muuttamaan käsityksiäni. Tähänastinen näkemykseni on ollut, että niin sanottu taloudellinen irtikytKentä ilmastopäästöistä ei ole mahdollinen – että historiallisesti talouskasvu riippumatta energiatehokkuudesta

on johtanut myös päästöjen kasvuun. Jo ensimmäinen sessio toi hienovaraisuutta tulkintaan. Juan Infante Amate toi esille, kuinka on maita, jotka ovat hetkittäin onnistuneet samanaikaisesti lisäämään talouskasvua ja pysäyttämään päästöjen kasvun – ulkoistetut päästöt mukaan lukien. Mutta globaalilla tasolla entistä tehokkaampi energiatuotanto ei ole vähentänyt kulutusta tai johtanut päästöjen laskuun. Lisäksi paikallisesti ja rajallisesti toteutettu irtikytkentä ei tarkoita päästöjen vähenemistä tai historiallisesti kertyneiden päästöjen poistumista kierrosta. Tutkimuksen lisäämä ymmärrys ei lopulta muuttanut isossa kuvassa käsitystäni tuotannon kontrolloinnin ja vähentämisen tarpeesta, mutta hienosyisempi analyysi on aina yksinkertaisia totuuksia parempi väline tietopohjaiseen vaikuttamiseen.

Saman session toinen esitelmä muistutti myös muista ympäristöongelmista, kuten maankäytöstä. Maankäyttöön keskittyvä puheenvuoro monimutkaisti vallitsevaa ympäristökeskusteluun liittyvää julkista keskustelua entisestään, sillä mediaan saakka päätyvät puheenvuorot tapaavat keskittyä yksinomaan päästöihin. Vaikka päästöt saataisiin laskuun tai energialähteet peräti täysin uusiutuviksi, se ei poistaisi liikahakkuista johtuvia ongelmia. Maata muokataan ravinnon tuottamiseen entistä enemmän ja uudet maankäyttöalueet sijoittuvat kaikista hauraimmille alueille. Eduardo Aguilera mallinnusten mukaan esimerkiksi Suomi pitäisi jättää kokonaan metsän valtaan, jotta globaalissa mittakaavassa tarvittava puusto säilyisi. Tutkija ei ehkä ollut miettinyt poliittisia seuraamuksia ja millaisiin asentoihin maailmankaupan pitäisi taipua, jotta tämä teoreettinen mallinnus toteutuisi. Samalla lukuihin perustuva mallinnus voi auttaa hahmottamaan ongelmien suuruutta ja siten tarvittavien toimien mittakaavaa.

Realistisen utopian materiaaliset ja poliittiset edellytykset

Teemaan sopien professori Mar Rubio-Varas piti keynote-luennon juuri talouden ja kestävyyskipukohtiin liittyen. Kolmesta keynote-luennosta se oli omani ja käymieni keskustelujen perusteella myös muiden vieraiden ehdoton suosikki. Jokaisen luennon jälkeen esipuhuja kehui, kuinka kunkin luennoitsijan puhe oli ajatuksia herättävä ja inspiroiva. Mutta vastoin tahtoani päädyin toistelevaan juuri näitä kliseitä professori Rubio-Varaksen kohdalla – ja olemaan toiveikas.

Nykyisen ymmärryksemme päästöjen tilasta pitäisi Rubio-Varaksen mukaan muuttaa myös näkemystämme taloushistoriasta. Miltä näyttäisi talouskasvun määrällinen kuvaaminen, jos ympäristökustannukset olisivat sisäänrakennettuna mallissa? Hän muistutti tutkijoiden roolista tässä työssä ja osoitti, miten taloushistoriallinen näkökulma voi olla samaan aikaan sekä monisyinen että käytännöllinen.

Rubio-Varas väläytti monelle tutut graafit, jotka kyseenalaistavat teknologisen kehityksen tai talouskasvun olevan ratkaisu ongelmiin. Ylirajaisissa pitkän aikavälin tarkasteluissa talouskasvu on kytköksissä suurempaan energiankulutukseen. Aikasarjat näyttävät, että suurempi tuotanto vaatii enemmän energiaa. Esimerkiksi vanhojen energialähteiden eli puun ja hiilen tuotanto ei ole absoluuttisesti mitattuna vähentynyt, vaikka öljy on tullut kuvioihin mukaan. Energiatehokkuus ei ole vähentänyt energian tuotannon määrää, sillä tehokkuus on vain tarkoittanut sitä, että tuotamme samalla hinnalla kuin ennen, mutta vain enemmän. Uusiutuvien energianlähteiden kasvaminen ei ole vähentänyt uusiutumattomien kulutusta.

Mutta samalla Rubio-Varas myös kyseenalaisti tutun tavan esittää talouden ja päästöjen välinen yhteys. Hän toi esiin, kuinka kuuluisa pitkän aikavälin graafi energiasiirtymästä nojaa Iso-Britannian esimerkkiin. Hänen mukaansa Iso-Britannia on pikemminkin poikkeus kuin yleistettävä esimerkki. Esimerkit Latinalaisesta Amerikasta näyttävät, että energiasiirtymä hiilestä öljyyn tapahtui Iso-Britanniaa nopeammin, sillä myöhemmissä energiasiirtymissä oli mahdollista hypätä osa kehitysvaiheista. Esimerkiksi Kolumbia ei koskaan ottanut höyryvetureita käyttöön, jolloin hiilestä ei tullut teollisuuden välinettä. Sen sijaan hiilen tuotanto lämmityskustannuksissa on viime aikoina kasvanut energian hinnan nousun mukana. Kolumbian esimerkki muistuttaa Suomen rakennemuutosta, jossa maataloudesta palveluihin siirtymisen tapahtui hyvin lyhyen teollistumisen vaiheen kautta, jossa oli mahdollista soveltaa teknisiä innovaatioita heti käymättä läpi siihen tuonutta tietä.

Myös Kiinan osuus on tuttua tarinaa monisyisempi. Yhtäältä Kiina on suurin päästöjen tuottaja, mutta toisaalta vauraus on saavutettu huomattavasti vähemmällä päästöillä kuin esimerkiksi Yhdysvallat onnistui samassa talouskasvun pisteessä. Samoin Kiina sekä tuottaa että kuluttaa enemmän sähköä kuin Yhdysvallat ja Eurooppa. Kiina on myös osoittanut merkkejä siitä, että hiilen polttamisen ja hiilidioksidipäästöjen katto olisi saavutettu. Nämä esimerkit ovat osoitus paitsi muutosten hitaudesta myös siitä, että muutos voi olla yhtäältä odotuksia nopeampi. Toisaalta positiivisetkin kehitykset voivat peruuntua.

Menneisyyden hienojakoisen analysoinnin lisäksi Rubio-Varas uskaltautuu arvioimaan tulevaisuutta. Hän esittää aurinkovoiman ”kolmannen teollisen vallankumouksen” energianlähteenä. Hän esittää aurinkovoimaan nojaavan energiatuotannon paitsi realistisena myös parhaana vaihtoehtona ihmisen kyltymättömän energianjanon sammuttamiseksi. Rubio-Varaksen argumentti ei ole loistava pelkästään siksi, että se olisi ympäristölle vähiten haitallinen vaan siksi, että hän esittää aurinkovoiman öljyä houkuttelevampana vaihtoehtona myös sen nautintoa tuottavan potentiaalin tähden. Aurinkovoimaan siirtyminen kokonaan olisi mahdollista nykyisellä teknologialla ja johtaisi korkeampaan energiantuotannon lisäämiseen kuin mikä on mahdollista fossiililla energianlähteillä tai edes atomivoimalla. Tämä utopia ei nojaa energiankulutuksen rajoittamiselle ja vähentämiselle, kuten ympäristöaktivistit ovat peräänkuuluttaneet. Niukkuuden sijaan aurinkovoima voisi olla paitsi päästötön myös paras keino tuottaa niitä nautintoja ja palveluja, joihin olemme tottuneet. Teknologia on jo täällä, energiaa on likimain loputtomasti ja raaka-aineet ovat suhteellisen halpoja.

Hetken verran kuvittelen maailman, jossa voisin sekä elää planeetan luonnonvarojen asettamissa rajoissa että jatkaa tekoölyavusteista kirjoittamista, ulkomaanmatkailua ja tavaroiden kulutusjuhlaa ilman huonoa omaatuntoa. Sillä juuri koneiden käynnissä pitäminen, tavaroiden kuljetus ja tilojen lämmittäminen ovat päästöjen ydin: jos tämän työn saa päästöttömäksi, teoriassa tuotannon pitäisi olla päästötöntä. Jos kaikki energiankulutus tuotettaisiin aurinkovoimalla – siis jos kaikki työ olisi päästötöntä – tuotantoa ei välttämättä tarvitsisi edes vähentää päästöjen saamiseksi kuriin. Ympäristöratkaisuja ei tarvitsisi tehdä talouskasvua ja samalla yksilön elintasoja uhraamalla.

Rubio-Varaksen utopia ei ota huomioon akkuteknologian raaka-ainepulaa eikä maankäytön rajoitteita. Aiemmin mainitsemaani maankäyttökysymykseen liittyen esimerkiksi eläintuotantoa luultavasti täytyisi rajata päästöttömyydestä huolimatta, sillä eläinten ruuantuotantoon käytetty maapinta-ala syö tilaa ihmisten ravinnolta. Aurinkopaneelit eivät auta, jos hakkaamme sademetsät ruuantuotantoa varten. Lisäksi sähköön nojaava siirtymä ei ota vielä kantaa köyhyyden, väkivallan ja luonnonolojen asettamiin haasteisiin. Olen epäluuloinen sitä kohtaan, saadaanko trooppisten myrskyjen alueille koskaan toimivaa sähköinfrastruktuuria, samalla kun kaiken kukkuraksi sääilmiöt muuttuvat entistä rajummiksi. Päästöttömyys ei takaa luonnon monimuotoisuustavoitteiden eikä oikeudenmukaisten yhteiskuntien saavuttamista. Mutta aurinkoenergia voi olla niidenkin tavoitteiden ennakkoehto.

Kaikista tärkein varaus tähän utopiakuvaan on poliittinen. Planetaarisiin rajoihin sopeutuva loputtoman energian utopia nojaa täydelliseen, sataprosenttiseen kääntymiseen uusiutuviin luonnonvaroihin. Niin kauan kuin yksikin osa tuotannosta nojaa kasvihuonekaasuja tupruttavaan fossiiliseen tuotantoon, on tuotantoa absoluuttisesti vähennettävä. Kaikesta irtikytkenästä huolimatta tuotannon päästöjen kasvun hidastuminen suhteessa talouskasvuun ei riitä. Kuten Rubio-Varas asian ilmaisi, ympäristöä ei kiinnosta onko tuotanto vähäpäästöisempää asukasta kohden – vain kokonaispäästöjen vähenemisellä on väliä. Tie tähän utopiaan on yhä hämärän peitossa.

Mutta esteiden havaitseminen ei poista utopioiden tarpeellisuutta. Uskon, että suurin syy vallalla olevaan velttoon apatiaan ei ole ongelman suuruus vaan vaihtoehdottomuuden ilmapiiri. Jos ongelma ei näyttäydä enää mahdottomana samalla kun päämäärä näyttää houkuttelevalta, työ sen saavuttamiseksi ei ole yhtä järjettömän tuntuista. Uskottavat utopiat ohjaavat ajattelemaan, että on mielekästä rakentaa tulevaisuuden yhteiskuntaa eikä käyttää kaikkea jäljellä olevaa energiaa, aikaa ja varallisuutta viimeiseen kulutusjuhlaan ennen maailmanloppua. Utopian pitää luvata muutakin kuin uhrauksille toteutettua ankeaa selviytymistaistelua. Mietin Pontus Purokurun esseekokoelmaa *Täysin automatisoitu avaruushomoluksuskommunismi* (2018), jossa oikeudenmukaisuudelle, keskinäisriippuvuuksille ja yhteisöllisyydelle rakentuva utopia rakennetaan loputtoman energian varaan. Luennon jälkeen olen jäänyt miettimään aurinkovoiman kykyä tällaisen utopian materiaalisena mahdollistajana.

Grace Ballorin esitelmä otti kantaa juuri ympäristökysymysten poliittiseen puoleen. Hän arvioi Euroopan Unionin ”ilmastojohtajuutta” ja arvioi kovanaaisesti päästökauppaan nojaavaa mallia tehottomaksi. Hän muistutti radikaalimmasta päästöveron vaihtoehdosta, jota pohdittiin 1990-luvun alussa. Kriittinen kuulija haastoi tutkijaa liiasta normatiivisuudesta, johon Ballor mielestäni vastasi erinomaisesti: päästökaupan todettu tehottomuus antaa aineksia ehdottaa radikaalimpia toimia myös normatiivisesta näkökulmasta. Ballor osoitti työllään, että historiantutkimuksella on antinsa myös politiikan arvioinnissa ja politiikkasuositusten tekemisessä ilman, että kriittinen tutkimus kärsii. Saman session toinen puhuja Mattias Näsman muotoili tutkimusohjelman yrityshistorialle, jossa tutkimuksen analyttinen osa on vapaa normatiivisuudesta, mikä ei silti tarkoita, etteikö historiantutkimuksen johtopäätöksiä voisi ja pitäisi käyttää poliittisen päätöksenteon tukena.

Määrällinen käänne historiantutkimuksessa

Kaksi muuta keynote-luentoa keskittyivät aivan muihin asioihin, vaikkakin Elise van Nederveen Meerkerkin luento hoivatyöstä voisi pitää esimerkkinä kestävyyden sosiaalisesta ulottuvuudesta. Valitettavasti van Nederveen Meerkerkin luento jäi liian yleiselle tasolle esitellessään akateemisen kirjallisuuden määritelmiä rasismista ja intersektionaalisesta feminismistä sen sijaan, että se olisi tarjonnut uusia tapoja katsoa maailmaa tai reagoida olemassa oleviin ongelmiin. Tämä oli suuri pettymys, sillä olisin toivonut matemaattisesti painottuneelle taloushistorialle mallia siitä, kuinka laadulliseen kriittiseen analyysiin nojaava feministinen lähestymistapa voisi tarjota tuoreita näkökulmia valtasuhteiden analyysiin. Akateemisen selustan varmistelu vei aikaa empiiristen tulosten esittelyltä, jonka kautta feminististen näkökulmien arvo olisi voinut tulla paremmin esiin.

César Hidalgo keynote-luento toi esiin taloushistorian vahvan painotuksen tilastollisiin menetelmiin suhteessa muihin historian suuntauksiin. On kuvaaavaa, että puhujaksi valittiin fyysikko, joka käsittelee suurten tietoaaineistojen (big datan) hyväksikäyttöä menneisyyden tulkinnoissa. Hänen uusin projektinsa mallintaa Wikipedia-aineiston pohjalta ihmiskunnan muistitietoa. Aineistoon on valikoitu Wikipedia-julkaisuja henkilöistä, joista on kirjoitettu yli 25 eri kielellä. Hidalgo provosoivin idea oli mallintaa ihmiskunnan historian pitkän aikavälin talouskasvu tämän melko hiljattain syntyneen aineiston pohjalta. Yleisö ei kuitenkaan ollut kritiikitön: en todistanut toista tilannetta, jossa puhujaa olisi haastettu menetelmistään yhtä armottomasti kuin Hidalgo luentonsa päätteeksi. Kysymysten terävyys ja vastausten perusteellisuus kuitenkin vakuuttivat minut siitä, että lähestymistapa oli mielekäs, vaikka aluksi huokailinkin fyysikon ymmärtämättömyyttä historiaa ja ihmistieteitä kohtaan.

Määrällisten menetelmien ylivoimaisuus näkyi myös konferenssipapereiden jakaumassa. Digitaalisista ihmistieteistä esimerkiksi sopii Jakob Molinerin tutkimus töihin vaadittavista taidoista 1900-luvun taitteen lehtien työpaikkailmoitusten perusteella. Työpaikkailmoitukset koottiin avainsanahakujen tuloksista, jotka tehtiin miljoonasta OCR-skannatusta sanomalehdestä. Tutkimus käyttää sanojen luomaa todellisuutta kuvaamaan, millaisia työhön liittyviä arvostuksia aikalaisilla oli. Yksi kiinnostavimmista tuloksista oli, että samankin taitotason työtehtävissä naiset silti päätyivät tekemään rutiininomaisempia tehtäviä. Tulos ei itsessään ole kovin yllättävä, mutta määrällinen lähestymistapa tuo painoarvoa vanhalle arviolle siitä, että naisten

ja miesten välinen palkkakuilu koostuu monista osatekijöistä, joista yksi on palkan alhaisuus tehtävien yksinkertaisuuden tähden.

Maailma kylässä

Konferenssi todella ansaitsee nimensä maailman taloushistoriallisena konferenssina. Olin vaikuttunut konferenssin maantieteellisestä laajuudesta niin paperien esittäjissä kuin aiheissakin mitattuna. Eurooppalaisesta yliedustuksesta huolimatta jokainen ihmisten asuttama maanosa oli sessioissa edustettuna. Omissa sessiovalinnoissani keskityin erityisesti Itä-Aasiaan. Oli arvokasta kuulla kiinalaisten tutkijoiden näkemyksiä Kiinan menneisyyttä koskevista tulkinnoista. Kiina rahoittaa tällä hetkellä valtavaa hanketta, jossa sen historiaa kartoitetaan määrällisesti aina esihistoriallisista ajoista asti professori Zhiwu Chenin johdolla. Yan Jia Zheng taas arvioi Kiinan teollisuuspolitiikan vaikutuksia sähköautotuotantoon ja neuvoo myös valtioita ottamaan suuremman roolin kestävyyssiirtymässä. Hän myös kysyi provosoivasti, voiko demokraatisissa valtioissa saada aikaan riittävän kokonaisvaltaisia teollisuushankkeita ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi. Harmillisesti kiinnostavimmat esitykset Kiinaan liittyen menivät päällekkäin toisen itä-Aasian kiinnostuksen kohteeksi Japanin kanssa. Positiivinen ongelma paneelien valinnassa toistui usein.

Latinalaisen Amerikan osallistujien määrä näkyi minulle erityisesti karaokeilla. Erään konferenssivieraan arvelu oli, että Helsingissä järjestetyn Baltic Connections -konferenssin jatkot olisivat ollut karaokeillaan inspiraatio myös Lundissa. Oli miten oli, tapahtuma oli suuri menestys, vaikka karaokekulttuuriin tottuneiden suomalaisten ja japanilaisten osallistujien piti pehmentää estradi ennen kuin muut uskalsivat seurata perässä. Sosiaalista ohjelmaa oli muutoinkin sangen paljon. Harmillisinta kulttuuriohjelmassa oli se, että se jakoi konferenssiporukan pienempiin ryhmiin. Muutoinkin konferenssivieraana piti tehdä vaikeita valintoja epävirallisen ja virallisen ohjelman välillä, kun vuorokauden tunnit ovat rajalliset ja sessioihin keskittyminen vaatii jonkin verran myös yöunia pohjalle. Konferenssin taika on juuri yhdistelmä virallista ja epävirallista, akateemista ja poliittista, työelämää ja henkilökohtaista. Sain baarissa lukemattomia kirjallisuusehdotuksia ja toisaalta karaoke-esitys innoitti kohtaamisiin virallisten sessioiden välillä. Sosiaalisen ja virallisen välinen tasapaino oli loistava – olisin vain toivonut, että aikataulu olisi kokonaisuudes-

saan ollut hieman väljempi. Esimerkiksi perjantain olisi vielä voinut käyttää sessioihin siinä missä nyt se oli varattu pelkästään sosiaaliselle ohjelmalle.

Käytännön asiat ansaitsevat oman huomionsa, sillä mikään konferenssi ei toteudu ilman huomattavia järjestelyjä. Puuttuvista opiskelijoista, väliaikaisen lisäsiiven rakentamisesta ja museotilojen hyödyntämisestä huolimatta kaikkien konferenssivieraiden mahdolluttaminen varattuihin tiloihin oli selvästi haasteellista. Vieraan näkökulmasta tämä näkyi esimerkiksi vaikeutena löytää majoituspaikkoja. Mutta isoin ongelma oli kuitenkin samanaikaisten sessioiden vähyys. Tämä johti paikoin maratonsessioihin, joissa ihmiset seisoivat kaksi tuntia tuolien puutteen takia ja läpi käytiin parhaimmillaan seitsemän esitelmää. Vaikka esitelmäaikoja kuinka lyhennettiin, keskusteluihin jäi sängen vähän aikaa. Tällaisten sessioiden jälkeen olo oli sekava, sillä lyhyeen puristetut esitelmät eivät juuri onnistuneet avaamaan tutkimuksen antia konferenssipaperiin tutustumattomalle kuuntelijalle, eikä aikaa esitelmien tiiviystä huolimatta siltikään jäänyt keskustelulle. Onneksi kaikki sessiot eivät olleet yhtä hektisiä. Sen sijaan yllätyin positiivisesti konferenssin omasta ohjelmansovelluksesta. Olin äärimmäisen epäileväinen sovelluksen toimivuutta ja käytettävyyttä kohtaan – vanhanaikainen kun olen – mutta päädyin sekä käyttämään ohjelmaa paljon että pitämään siitä.

Samaan yhteyteen liittyvä lieveilmiö oli myös päivien pituus. Siinä missä tilat eivät sallineet samanaikaisten sessioiden järjestämistä, ongelmaa yritettiin kompensoida päiviä pidentämällä. Konferensseissa on toki vaihtelua sessioiden määrän suhteen, mutta on melko epätyypillistä, että konferenssit sekä alkavat aikaisin että jatkuvat pitkään liki viikon. Pisimpänä päivänä virallista ohjelmaa oli 12 tuntia, josta sessiot ja juhluento kattoivat reilut 10 tuntia. Tämän jälkeen alkoivat tietenkin epäviralliset osiot, jotka ovat toisinaan yhtä tärkeitä kuin virallinenkin ohjelma. Vaikka neljän päivän konferenssi ei ole tavattoman pitkä, tällaisen myllytyksen jälkeen oli hyvinkin kaikkensa antanut olo.

Täyteen pakattu tunnelma ei ollut pelkästään huono asia. Maantieteellisesti tiiviissä tilassa oli yllättävän helppo löytää henkilöt, joita kulloinkin etsin. Konferenssi oli selvästi suurin ja arvostetuin, mihin olen omalla alallani osallistunut, ja silti tunnelma oli rento ja tiivis, suorastaan intiimi. Sää oli kaunis ja lounastarjoilu helposti kannettavissa, joten konferenssivieraat tapasivat lounastaa pihalla. Nautin suunnattomasti näystä, missä samaten väitöskirjatutkijat kuin arvostetut professoritkin istuivat tyylikkäästään puvut päällä nurmikolla kuin nuoret opiskelijat konsanaan. Sen sijaan hiukan noloa tee-

man kannalta oli pakata lounaat pahvisiin kierrätyspakkauksiin mutta tarjota vain sekajäteastioita. Pahvinen pakkaus vailla kierrätysmahdollisuutta vaikutti hyvesignaloinnilta, jossa pahvi tarjosi vain kestävyuden mielikuvan vailla sisältöä. Muovi olisi saattanut olla näissä kierrätysolosuhteissa jopa vähäpäästöisempi vaihtoehto.

Lund ansaitsee vielä erityismaininnan erinomaisesta ravintolatarjonnastaan, joka oli runsas, laadukas ja yllättävän edullinen. Nopea ja edullinen ruokailu oli sitäkin tärkeämpää, kun lounastaukoon oli varattu napakka tunti sessioiden välissä. Erinomaista lounasta täysipainoisilla kasvisvaihtoehdoilla sai yliopiston läheltä tunnelmallisista katuruokaa muistuttavista kivijalkaliikkeistä. Oma suosikkini oli kiinalainen 5 flower noodle bar, jonka possunkylkiluilla varusteltu ramen oli niin herkullinen, että jouduin palaamaan seuraavana päivänä uudestaan ja tilaamaan tismalleen saman annoksen. Turistikohteena Lund on suomalaiselle matkustajalle melko tavanomainen kokemus pohjoismaista idylliä, joskin keskiaikainen katedraali yliopiston läheisyydessä auttaa pääsemään keskieurooppalaiseen tunnelmaan. Kasvitieteellinen puutarha ja seurasarta muistuttava ulkoilmamuseo toivat läheisesti mieleen Helsingin.

Päädyin konferenssiin osallistumalla Pohjoismaisten taloushistoriallisten yhdistysten järjestämään yhteissessioon, jota myös *Suomen taloushistoriallinen yhdistys* oli järjestämässä. Luonnollisesti suuri joukko seuran jäseniä oli alamme kansainvälisessä tapahtumassa. Suomen taloushistoriallinen yhdistys järjestää myös Suomessa tapahtumia, jotka ovat oiva keino tutustua ympäri Suomea tapahtuvaan taloushistorian tutkimukseen ja sen tekijöihin. Seura järjestää säännöllisesti tapahtumia, joista esimerkiksi Taloushistorian päivät pidettiin tänä vuonna 8.-9. joulukuuta. Tarkempia tietoja voi etsiä seuran kotisivuilta (<https://www.taloushistoriallinenyhdistys.fi>) tai liittymällä jäseneksi. Seuran jäsenenä sain kuulla myös Maailman taloushistorian konferenssista, mikä on oiva esimerkki siitä, kuinka tärkeitä akateemiset seurat ovat nuorille tutkijoille.

Maika Absetz on filosofian maisteri (historia) ja väitöskirjatutkija Helsingin yliopistossa.
